

Πρόσωπο καί Σταυρός

π. Μάρκος-Αντώνιος
Κόστα Ντε Μποργκάρ

ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΣ

Συζητήσεις με τον π. Δημήτριο Στανιλοάε

Μετάφραση:
Πολυξένη Τσαλίκη-Κιοσόγλου

Έπιμέλεια έκδοσης:
Βασίλης Αργυριάδης

Έν πλῶ

© Έκδόσεις Έν πλω
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Μάιος 2014

ISBN: 978-960-9550-45-1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος τοῦ ἐπιμελητῆ.....	11
Σημείωμα τοῦ συγγραφέα	15
1. Ἡ Ζωή.....	17
2. Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα.....	51
Νά ξαναβροῦμε αὐτή τή φρεσκάδα τῆς Ὁρθοδοξίας.....	52
3. Ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων	63
4. Ἡ τριαδική ἐμπειρία	91
5. Θεός Πατήρ	99
6. Ὁ Χριστός ἀποκαλύπτει τὴν Τριάδα.....	113
Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ	115
Ὁ Χριστός εἶναι Θεός.....	117
Προσωπικὴ συνάντηση μέ τόν Χριστό	118
Ὁ Υἱός φανερούμενος ὑπό τῶν ἁγίων.....	121
Ὁ ἄνθρωπος ὑπεύθυνος ἐν Χριστῷ.....	124
7. Ἡ διακονία τοῦ Χριστοῦ.....	129
Ἡ Ἐκκλησία, λαός διακόνων.....	133
8. Τό Πνεῦμα πού εἶναι Θεός.....	143
Ποιός εἶναι τό Ἅγιο Πνεῦμα;.....	143
Μιά ἔμπνευση.....	147
Ἐτέρβαση ὑποκειμένου καί ἀντικειμένου.....	149

Διακρίνοντας τό Ἅγιο Πνεῦμα.....	150
Δέν μποροῦμε νά γνωρίσουμε τόν Χριστό χωρίς τό Πνεῦμα.....	152
Τά δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.....	155
Τό Πνεῦμα πανταχοῦ παρόν.....	160
Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.....	163
Ὁ Παράκλητος.....	168
9. Τά δῶρα τοῦ Πνεύματος.....	171
Ἡ δική μας ἐμπειρία ἀπό τό Πνεῦμα.....	171
Τό Πνεῦμα ἀποκαλύπτει τό πρόσωπο.....	172
Οἱ θεῖες ἐνέργειες.....	177
Ὁ παραλήπτης τοῦ Πνεύματος.....	180
Ἡ Ἐκκλησία.....	184
Τά Μυστήρια.....	187
Διδασκαλία καί Ἅγιο Πνεῦμα.....	195
10. Ἡ Ἁγία Γραφή.....	201
Θεόπνευστη ἀνάγνωση.....	202
Τό παιδί καί ἡ Ἁγία Γραφή.....	207
Ἁγία Γραφή καί Ἐκκλησία.....	215
Ἁγία Γραφή καί Λειτουργία.....	220
11. Θεολογία καί ἔνωση μέ τόν Θεό.....	225
Προσευχή καί θεολογία.....	230
Ἡ αὔξηση τοῦ ἀνθρώπου.....	232
Ἡ ἀξία τῆς Παράδοσης.....	235
Θεολογία καί ἱστορία.....	236
Θεολογία καί Λειτουργία.....	238
12. Ἀγάπη καί Χρόνος.....	249
Χρόνος καί ἐλευθερία.....	251
Ὁ ὑπαρξιακός χρόνος.....	254

Χρόνος καί Λειτουργία.....	258
«Ἄλλ' ἔρχεται ὥρα καί νῦν ἐστι» (Ἰω. 4,23).....	261
13. Ὁ Κατά Θεόν Ἄνθρωπος.....	265
Ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ.....	265
Ἐλευθερία καί ἁμαρτία.....	267
Ἡ ἐλευθερία τῶν Ἁγίων.....	268
Ἡ ἐλευθερία τῆς Παναγίας.....	272
Ἡ ἠθική της ἀγιότητας.....	273
14. Το Θεῖο Ἔλεος.....	277
Ἡ Δόξα τοῦ Σταυροῦ.....	278
Ἡ ἀξία τοῦ προσώπου.....	281
Ποιός εἶναι ὁ ἄλλος;.....	284
Ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀγάπης.....	286
Ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης.....	288
Συγγνώμη καί Ἀνάσταση.....	290
15. Ὁ ἀγώνας γιά τήν Κοινωνία.....	293
Ἡ ἀποτελεσματικότητα τῆς προσευχῆς.....	293
Ἡ ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν.....	295
Ἡ πνευματικότητα.....	298
Κοινωνία ἐν τῷ φωτί.....	301
Ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή.....	302
Ἡ καρδιά καί τό πνεῦμα.....	304
Ἐνότητα μέ τόν Χριστό.....	306
Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀσκήσεως.....	307
Ἡ ταπείνωση.....	308
Μαθαίνουμε νά προσευχόμαστε.....	311

Πρόλογος τοῦ ἐπιμελητῆ

Τό παρόν βιβλίο ἀποτελεῖ προϊόν ζύμωσης. Τριάντα τρία χρόνια πρὶν, ἓνας νεαρός Γάλλος πέρασε τό καλοκαίρι του στό μοναστήρι τῆς Τσέρνικα (ἔξω ἀπό τό Βουκουρέστι). Ἐκεῖ συναντοῦσε καθημερινά τόν π. Δημήτριο Στανιλοάε – ἐμβληματική μορφή τῆς εὐρωπαϊκῆς θεολογικῆς σκέψης.

Οἱ δύο ἄνδρες – ὁ πρῶτος στήν πρώιμη ἀκμή του, ὁ δεύτερος στή δύση του ἀλλά καί στή μεγαλύτερη ὠριμότητά του – εἶχαν τίς προϋποθέσεις γιά μιὰ γόνιμη θεολογική ζύμωση. Ὁ νεαρός Γάλλος, ὀνόματι Μάρκ-Ἄντουάν Κόστα Ντε Μποργκάρ, εἶχε σπουδάσει βυζαντινὴ ἱστορία κι ἦταν καθηγητῆς σέ Λύκειο. Ὁρθόδοξος ἀπό τό 1972, ἱερέας τῆς Ὁρθόδοξης ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό 1977, ἀναζητοῦσε ὄχι μόνο ἐμβάθυνση στίς θεολογικές του σπουδές, ἀλλά καί περαιτέρω διερεύνηση τῶν ἀνεπιτήδευτων ὑπαρξιακῶν του ἀναζητήσεων. Ὁ δεύτερος, συνταξιούχος ἀπό τό 1973, κουβαλοῦσε μιὰ ζωή ἐπαγγελματικῶν κλυδωνισμῶν, φυλακίσεων, προσωπικῶν ἀπωλειῶν, ἀλλά συνάμα καί μιὰ μακρόχρονη καί βαρύτερη ἐμπειρία στή θεολογική σπουδὴ καί διδασκαλία. Ἄνθρωπος βαθιᾶς πίστεως, δάσκαλος σπάνιας εὐρύτητας καί καλλιέργειας, θεολόγος λεπτῶν πνευματικῶν συλλήψεων.

Τό καλοκαίρι ἐκεῖνο ἔμελλε νά γίνει ἡ ἀφετηρία μιᾶς μακρᾶς μαθητείας τοῦ νεαροῦ Γάλλου στόν πολὺ Ρουμάνο θεολόγο καί ἱερέα· μιὰ μαθητεία πού διήρκησε κοντά δέκα χρόνια καί ἐξέβαλε στό δεύτερο διδα-

κτορικό του Μάρκ-Αντουάν Κόστα Ντε Μποργκάρ στή δογματική θεολογία. Έκείνες οι πρώτες συζητήσεις διανθίστηκαν με ποικίλλα ανέκδοτα γραπτά του μεγάλου θεολόγου, πού ο π. Δημήτριος έδινε στον νεαρό κληρικό. Ο δεύτερος τά διάβαζε και προσπαθούσε νά τά άφομοιώσει συζητώντας τα μέ τον συντάκτη τους.

Μέσα από αυτή τή ζύμωση προέκυψε τό βιβλίο πού κρατάτε στά χέρια σας. Περιέχει κατά βάση λόγια και σκέψεις του π. Δημητρίου Στανιλοάε. Λόγια και σκέψεις από τά ανέκδοτα γραπτά του και τίς προφορικές συζητήσεις του μέ τον Μάρκ-Αντουάν Κόστα Ντε Μποργκάρ. Τήν καταγραφή τήν ανέλαβε ο νεαρός μαθητής, ο όποιος και παρενέβαλε τίς δικές του σκέψεις, σαν άρμολόγημα του θεολογικού ψηφιδωτού τής σκέψης του δασκάλου του. Τό τελικό άποτέλεσμα έτυχε τής έγκρισης του π. Δ. Στανιλοάε κι από τότε άποτελεί σημαντική συμβολή στή γνωριμία των όρθοδόξων μέ έναν από τούς μεγαλύτερους θεολόγους τής όρθόδοξης θεολογίας του 20ου αιώνα.

Τό βιβλίο όμως αυτό έχει και μία άλλη τεχνική πρωτοτυπία. Στον τρόπο τής παρουσίασης του ύλικού του, ακολουθεί μία από τίς βασικές συνισταμένες τής σκέψης του π. Δημητρίου Στανιλοάε: τή βαθιά πεποίθηση πώς ή θεολογική διδασκαλία δέν μπορεί νά αντιμετωπίζεται ξεχωρα από τήν προσευχή. Η γνωριμία μέ τήν αλήθεια τής πίστης εΐναι άτελέσφορη, άν δέν συνοδεύεται από τήν προσευχητική αναφορά του ανθρώπου προς τό Πρόσωπο, πού καλείται και θέλει νά γνωρίσει. «Η προσευχή εΐναι αναγκαία για τή διδασκαλία και ή διδασκαλία εΐναι άπαραίτητη για

τήν προσευχή», διδάσκει ὁ π. Δημήτριος.

Γι' αὐτό τό λόγο, ὁ Μάρκ-Ἄντουάν Κόστα Ντε Μποργκάρ προχωρᾷ τήν ἔκθεση τῆς θεολογίας τοῦ π. Δημητρίου μέσα ἀπό δύο ἄξονες: ἓνα γραμμικό-ὀριζόντιο, πού ἀποκαλύπτει θεολογικά νοήματα καί σημασίες, καί ταυτόχρονα ἓναν κάθετο-προσευχητικό, ὁ ὁποῖος διανθίζει τήν ἀνάγνωση μέ προσευχή καί ἐνατένιση. Αὐτές τίς προσευχητικές ἀναφορές τίς ἐντάξαμε στήν ἑλληνική ἔκδοση μέσα σέ πλαίσια πού συνοδεύουν τό κείμενο, προκειμένου ὁ ἀναγνώστης νά διευκολυνθεῖ στήν προσπάθειά του νά μετεξελιχθεῖ ἀπό παθητικό δέκτη σημασιῶν σέ ἐνεργητικό ἱκέτη εὐχῶν. Μέ αὐτό τόν πρωτότυπο τρόπο, ὁ συγγραφέας ἐπιζητεῖ νά μὴν ἀρκεστεῖ ἀπλῶς στήν ἀνάδειξη τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ π. Δημητρίου (πράγμα καθόλου ἀμελητέο ἀσφαλῶς, καθότι μιλάμε γιά ἓναν ιδιαίτερα φωτισμένο θεολογικό νοῦ), ἀλλά καί νά προχωρήσει στήν ἔμμεση σκιαγράφηση τοῦ ἦθους τοῦ Στανιλοάε, ἐφαρμόζοντας στήν πράξη τά διδάγματα τῆς φιλοκαλικῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ πολιοῦ γέροντα. Μέ ἄλλα λόγια –κι ἄς κλείσουμε ἐδῶ τό σημεῖωμα αὐτό– τό ἀνά χείρας βιβλίο εἶναι μιά προσπάθεια νά γίνουν πράξη, κατά τρόπο ἀπτό καί τεχνικά συγκεκριμένο, στοχασμοί τοῦ π. Δημητρίου, ὅπως ὁ ἀκόλουθος:

«Διαβάζουμε τό ψαλτήρι σέ στάση προσευχῆς. Οἱ πιστοί, τό ψαλτήρι τό διαβάζουν καί στό σπίτι. Ἡ γυναίκα μου τό διαβάζει πάντα ὡς προσευχή, καί ἔτσι πρέπει νά διαβάζεται ὅλη ἡ Ἁγία Γραφή. Διαβάζοντάς την, ἀκοῦμε τόν Χριστό νά μιλάει, ἔχουμε τήν αἴσθηση ὅτι ἀκοῦμε τόν ἴδιο, ὁπότε στεκόμαστε ταπεινά καί

δοξολογητικά, εὐχαριστώντας Τον γιὰ τό γεγονός ὅτι μᾶς μιλά. Γι' αὐτό καί μερικές φορές παρεισφρέουν ἀνάμεσα στούς στίχους τοῦ ψαλμοῦ καί κάποιες προσευχές ὑπό μορφήν ποιητικῶν στροφῶν. Κατά τόν ἴδιο τρόπο, μιά καλή μέθοδος εἶναι νά διαβάζουμε μιά προσευχή μετά ἀπό κάθε κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης καί πάντως εἶναι καλό νά διαβάζουμε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα σέ ἀτμόσφαιρα προσευχῆς, γιὰ νά αἰρόμαστε πέραν τῶν ὁρίων τῆς φύσεως, στήν ὑπερβατικότητα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ Ὁποίου φθάνουμε σέ ἄλλης μορφῆς κατανόηση».

Εἶθε νά μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός αὐτῆς τῆς ἄλλης μορφῆς κατανόησης!

β.ἄργ.

Σημείωμα τοῦ συγγραφέα

Αὐτό τό βιβλίο ἀποτελεῖ καρπό καθημερινῶν συζητήσεων πού ἔλαβαν χώρα τό καλοκαίρι τοῦ 1981, στό μοναστήρι τῆς Τσέρνικα, κοντά στό Βουκουρέστι.

Ὅ,τι εἶναι ἐντός εἰσαγωγικῶν εἶναι λόγια τοῦ πατρός Δημητρίου Στανιλοάε: ἀνήκουν σέ κείμενα ἀνέκδοτα, τά ὁποῖα ἔθεσα, ὡς ὄφειλα, ὑπόψη του γιά νά τά ἐπαληθεύσει, ὅταν διάβασε τά χειρόγρατά μου: «Πιστεύω ὅτι τό κείμενο ἀποδίδει πιστά αὐτά πού ἔχω πεῖ», μοῦ ἔγραψε ὁ πατήρ Δημήτριος.

Εὐχαριστῶ τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἰουστίνο καί τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ρουμανίας, τόν σεβαστό πατέρα Καλλίνικο, ἡγούμενο τῆς Μονῆς Τσέρνικα, καθώς καί τόν πατέρα Δημήτριο Ράντου, ἀντιπρύτανη τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Βουκουρεστίου, οἱ ὁποῖοι ἐνθάρρυναν αὐτή τήν ἐργασία. Εὐχαριστῶ καί τούς φίλους πού μέ βοήθησαν, διαμορφώνοντας τούς διαλόγους χάριν τῶν ἀναγνωστῶν πού ἀναζητοῦν τόν Ζώντα Θεό.

1. Ἡ Ζωή

«Παιδί μου, ἀπό τήν παιδική ἡλικία ἀγαποῦσα τόν κόσμο καί τίς ὀμορφιές του. Ἀγαποῦσα ὅλη αὐτή τήν ὀμορφη Δημιουργία τοῦ Θεοῦ... Ἀλλά ἀπό τότε πού γνώρισα τόν Κύριό μου, ὅλα ἄλλαξαν μέσα στήν ψυχή μου, ἔγινα αἰχμάλωτός Του... ἡ ψυχή μου ἔλκεται ἀσταμάτητα πρὸς τόν κόσμο ἐκεῖνον, ὅπου κατοικεῖ ὁ Σωτήρας μου»
Ἀρχ. Σωφρονίου, Ὁ Γέροντας Σιλουανός

Ἡ ζωὴ τοῦ πατρὸς Δημητρίου Στανιλοάε σφραγίστηκε ἀπὸ τὴ σπουδὴ καὶ τὴ διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐμπειρία τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴ φιλία. Αὐτὸ ἀκριβῶς σὲ ἐντυπωσιάζει περισσότερο, ὅταν πλησιάζεις αὐτόν τόν ἄνθρωπο. Ἐμβαθύνει συνεχῶς στό πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου μέ μιά σκέψη ζωντανή, μέ ὀμιλίες, μέ ἐσωτερικὴ προσευχή, μέ τὴν προσωπικὴ συνάντησή του μέ τούς ἄλλους. Ἡ βαθύτερη οὐσία αὐτῆς τῆς ζωῆς μπορεῖ νὰ συνοψισθεῖ στό ἐξῆς: συνάντηση μέ τόν Θεό, συνάντηση μέ τόν ἄνθρωπο. Αὐτὸ ὅμως σημαίνει ὅτι συναντῶ τόν Χριστό, ἕνα Θεό προσωπικό, πού μέ ἀναζητεῖ καὶ Τόν ἀναζητῶ, πού φωτίζει τὴν ψυχή μου μέ τό φῶς Του· συναντῶ τόν τάδε ἄνθρωπο, ἕνα προσωπικό ὃν μέ τό ὅποιο μαθαίνω νὰ ἐπικοινωνῶ, ἕνα πρόσωπο, ἕνα ὄνομα, κάποιον πού δύσκολα περιγράφεται, πού μέ ἀναζητεῖ καὶ τόν ἀναζητῶ ἀδιάκοπα.

Ἡ ὄλη ἡ μαρτυρία τοῦ πατρὸς Δημητρίου εἶναι συμπεκνωμένη στή λέξη «κοινωνία». Ὅχι ἀπλῶς ἔχω κάποια «σχέση», κάτι πού τελικά πάντοτε ὑπονοεῖ ἕνα ἐνδιάμεσο κενό, ὄχι ἀπλῶς «συναντῶμαι», κάτι πού εἶναι ἤδη θαυμάσιο, ἐπειδὴ τό κενό μειώνεται, τά βλέμματα συναντῶνται, κάθε ἀπόσταση καταργεῖται· ἀλλά κάτι ἀκόμη περισσότερο: «κοινωνῶ» καρδιά μέ καρδιά, τό εἶναι μου μέ τό εἶναι τοῦ ἄλλου, ἀλληλοπεριχωρούμαστε, ἐμπιστευόμαστε καί κατανοοῦμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον – φέρουμε τόν Χριστό μέσα μας καί φερόμαστε ἀπό Αὐτόν, φέρουμε τό ἀγαπώμενο πρόσωπο μέσα μας καί φερόμαστε ἀπό αὐτό.

Ἄν πλησιάσεις τόν πατέρα Δημήτριο, ἂν ζήσεις λιγάκι μαζί του, ἂν προσευχηθεῖς, μιλήσεις καί γελάσεις μαζί του, τότε γεύεσαι αὐτή τήν ἐμπειρία τῆς ἀγάπης ὡς κοινωνία. Οἱ φωτογραφίες δέν ἀποδίδουν οὔτε τή σοβαρότητα οὔτε τή χαρά πού στόλιζαν τό ὠραῖο του πρόσωπο. Δέν ἀποδίδουν οὔτε τή φωτεινότητα πού τό χαρακτήριζε οὔτε τήν ἔμπνευση πού τό ζωήρευε.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο, κανένα γραπτό δέν μπορεῖ νά ἐκφράσει τέλεια τή ζωντανή παρουσία τοῦ ἀνθρώπου, τόν τόνο του, τόν ἀργό ρυθμό καί τή γλυκύτητα τοῦ λόγου του. Καί μέσα ἀπ' τόν τρόπο πού ἔζησε τήν καθημερινότητα, ἔτσι ὅπως στρεφόταν πρὸς ἐκεῖνον μέ τόν ὁποῖον συνομιλοῦσε, μέ τή στάση του κατά τή θεία Λειτουργία, δίδαξε τά πιό πολλά σ' ὅλους ἐμᾶς πού τόν πλησιάσαμε. Ἀλλά κι αὐτό πάλι δέν μποροῦμε νά τό ἐξηγήσουμε στόν ἀπόλυτο βαθμό. Ἐκεῖνοι πού τόν γνώρισαν μποροῦν νά μαρτυρήσουν

πόσο ζωογόνα και φωτεινή ήταν ή ζωντανή έπαφή και ή κοινωνία μέ τό πρόσωπό του· δέν μπορούν όμως νά πούν ούτε τό πώς ούτε τό γιατί. Άπλως έκφράζουν τήν εύγνωμοσύνη τους και τή χαρά τους πού ή Όρθόδοξη Έκκλησία τούς χάρισε τή δυνατότητα νά συναντήσουν έναν άνθρωπο σάν κι αυτόν, έναν τέτοιο ζωντανό μάρτυρα τοῦ Εὐαγγελίου, πρόσωπο ικανό γιά τήν ἀλήθεια και τήν αγάπη, ἀληθινό φίλο και αυτό είναι τό οὐσιῶδες.

Αὐτό τό βιβλίο δέν θέλει νά εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ή μαρτυρία περί ενός ζωντανοῦ προσώπου. Ὑπάρχουν ζωντανοί μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου και ὁ πατήρ Δημήτριος εἶναι ἕνας ἀπ' αὐτούς. Ἐπρεπε λοιπόν νά καταφέρουμε νά μεταφέρουμε πιστά τό «πνεῦμα του», τό πνεῦμα τῆς Όρθοδοξίας, πού τόσο εύκολα ἀναγνώριζε κανείς στό πρόσωπο τοῦ π. Δημητρίου.

Ὁ πατήρ Δημήτριος ἦταν γνήσιος εκπρόσωπος τῆς Όρθοδοξίας, ἰδιαιτέρως ὅμως τῆς Ρουμάνικης Όρθοδοξίας: διέθετε μιά πνευματικότητα προσιτή στόν κόσμο, τρεφόταν ἀπό τή Λειτουργία, τρεφόταν ἀπό τήν ἀγροτική ζωή, ἄφηνε ἀρκετά μεγάλο περιθώριο γιά στοχασμό και ἦταν πάνω ἀπ' ὅλα εὐαίσθητος ἀπό κάθε ἄποψη γιά τόν ἄνθρωπο.

Ὑπάρχει κάτι τό μετρημένο και ἰσορροπημένο στήν Όρθοδοξία τῆς Ρουμανίας, πού δέν τό βρίσκει κανείς στους Ρώσους. Ὑπάρχει κάτι τό ἀνθρώπινο και τό εὐαίσθητο, πού δέν τό βρίσκει στους Ἑλληνας. Καί ὅμως, εἶναι ὅλοι Όρθόδοξοι. Οἱ Όρθόδοξοι Ρουμάνοι ἔχουν διατηρήσει ἕνα λατινικό χαρακτήρα στόν ψυχισμό τους, χαρακτήρα πού ἔρχεται ἀπό παλιά. Ὁ